

Filosofie a vědy / Vědy a filosofie

Řešení problému vztahu filosofie k vědám (a věd k filosofii) představuje a vyžaduje nejen popis a rozbor současného stavu, ale také a snad především uvažování o úkolech pro budoucnost. Něco je zřejmé hned: filosofie je bytostně především reflexe (a to reflexe aktivit), a vědy jsou vlastně rozsáhlými aktivitami. Filosofická reflexe vědeckých aktivit se tedy takřka sama nabízí jako první krok k takovému řešení, a to tím spíš, že vědy už svou tendencí k specializaci vlastně stále víc postrádají své vlastní odborné prostředky k vlastním, tj. vědeckým reflexím. Žádná věda se ovšem bez nějaké reflexe (nějakých reflexí) své vlastní činnosti neobejde, ale pokud ji chce provádět vlastními prostředky, upadá nutně do jakéhosi diletantismu (anebo do závislosti na nějaké filosofii, tedy na něčem, co přesahuje možnosti příslušné odborné disciplíny a tím také možnosti příslušných odborných vědeckých prostředků). Filosofii je však více, vlastně mnoho, a tak se tu otvírá jakýsi chaotický vějíř možností, jakých filosofických prostředků si při tom použít. Tato různost však nespočívá jen ve výběru nějaké určité filosofie pro potřeby příslušné vědy, která by dovolovala nějak sjednocovat jednotlivé vědecké poznatky této disciplíny, nýbrž ztrácela by svou integrující funkci zejména proto, že různí vědci téhož odborného zaměření by se vlastně rozcházeli ve výběru příslušné filosofie (resp. některých jejích prostředků) jako reflexe. Už to, že táž odborná disciplína by sama sobě v reflexi rozuměla hned několikerým způsobem, by ohrožovalo její systémovou sevřenost, ale navíc by rozdílnost ve výběru filosofických prostředků ohrožovala integritu samotné disciplíny i po odborné stránce. A tak přicházíme hned po prvních krocích k závažné otázce: je perspektiva na nějakou integrující schopnost či „mohutnost“ filosofické reflexe vůbec reálná? Má vůbec nějaké rozumné zdůvodnění? Mají-li odborné vědy tendenci k specializaci a tím k různorodé celkové orientaci, pak by musela filosofie najít jiný, totiž svůj vlastní zdroj. Ale jak by to bylo možné, když víme, jak je určitý typ filosofování vždy spjat s konkrétním (konkrétně prožívaným) životem?

(Písek, 141031-1.)